

**VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA,
MARIBOR**

DIPLOMSKO DELO

UPRAVLJANJE S TERJATVAMI DO KUPCEV

V PODJETJU X D. O. O.

Študentka: Monika Kolarič
Številka indeksa: 11190122431
Študij: izredni
Program: računovodja
Mentor: dr. Vlasta Črčinovič-Krofič
Somentor: Lidija Jezernik

Ptuj, februar 2010

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKE NALOGE

Podpisana MONIKA KOLARIČ, št. indeksa 11190122431, sem avtorica diplomske naloge z naslovom Upravljanje s terjatvami do kupcev v podjetju X d. o. o., ki sem jo napisala pod mentorstvom dr. Vlaste Črčinovič-Krofič.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena diplomska naloga izključno rezultat mojega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oziroma citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli kot moje lastne – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah UL št. 16/2007 (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom VSŠ Academia skladno z njenimi pravili;
- skladno z 32. členom ZASP dovoljujem VSŠ Academia objavo diplomske naloge na spletnem portalu šole.

V Ptuj, februar 2010

.....
podpis študenta

ZAHVALA

So stvari, katerih ne moremo in ne znamo storiti sami, zato potrebujemo pomoč, podporo, vzpodbudo, nasvet, včasih pa je dovolj le nasmeh in prijazna beseda.

Zahvaljujem se kolektivu Višje strokovne šole Academia za kvalitetno izobraževanje. Mentorici dr. Vlasti Črčinovič-Krofič za vso pomoč in vzpodbudo pri pisanju diplomske naloge.

Hvala Mirjam Danilovič za lektoriranje in odpravo vseh nenamernih slovničnih napak.

Zahvala gre tudi vsem prijateljem za podporo, pomoč in vzpodbudo v času študija. Prav tako tudi podjetju, ki mi je omogočilo študij.

Nenazadnje hvala tudi mojim domačim, ki so verjeli vame, me spodbujali ves čas študija in mi stali ob strani v trenutkih, ko sem jih potrebovala.

POVZETEK

V naravi velja zakon rojevanja in umiranja. Prav tako pa v podjetju velja zakon nastajanja, rasti in upadanja, kar se kaže z življenjskim ciklom posameznega gospodarskega subjekta. Podjetja, ki želijo uspešno poslovati, morajo pri sprejemanju svojih poslovnih odločitev upoštevati hitro spreminjajoče razmere na trgu.

Za normalno poslovanje in spremljanje le-tega morajo imeti podjetja jasno opredeljene cilje ter vizijo poslovanja. Kakovostne informacije pa so podlaga za pravilne odločitve pri poslovanju.

Diplomska naloga obravnava problem plačilne nediscipline, ki lahko predstavlja velike težave pri poslovanju podjetja.

Motiv za diplomsko delo temelji na vedno večjih problemih, ki jih predstavljajo terjatve do kupcev v obravnavanem podjetju X d. o. o. Glede na svojo dejavnost se srečujemo z velikim številom kupcev, ki so redni in neredni plačniki. Naš namen je prikazati dejansko stanje na tem področju in možnosti za obvladovanje.

Obvladovanje denarja v podjetju pomeni obvladovanje njegove likvidnosti in plačilne sposobnosti, prav tako pa tudi varnost poslovanja podjetja. Za dobro poslovanje pa je potrebno veliko praktičnih izkušenj.

Ključne besede: terjatve, izterjava, likvidnost, plačilna sposobnost, plačilna nedisciplina.

ABSTRACT

There is a law of appearing and dying in the nature. Likewise, in a company applies the law by which something originates, grows and decreases, and indicates life cycle of an individual economic operator.

The companies, which want to operate successfully, have to consider rapid changes of the market when adopting commercial decisions.

In order to monitor their operation and to operate normally, companies have to define their operational goals and vision clearly. Qualitative information is the foundation for reaching proper decisions in operation.

This diploma thesis deals with the problem of irregular payments of the costumers, which may cause great problems in the operation of a company.

The idea for the diploma thesis has risen from the increasing problems with receivables from trade costumers in the company X Ltd. In our business we are facing a great number of trade costumers who pay regularly or irregularly. My purpose was to show actual situation in this field and the possibilities for its control. The control of the money in a company means control of company's liquidity and its solvency as well as prudence. For good operation of a company a great deal of practical experiences are needed.

Key words: Receivables, debt collection, liquidity, solvency, irregular payments.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	8
1.1	Opredelitev področja in opis problema.....	8
1.2	Namen, cilji in osnovne trditve.....	9
1.3	Predpostavke in omejitve.....	9
1.4	Metode raziskovanja	10
2	POSLOVNE TERJATVE DO KUPCEV.....	11
2.1	Opredelitev poslovnih terjatev do kupcev.....	11
2.2	Zavarovanje terjatev	11
2.2.1	Pobot terjatev ali kompenzacija	11
2.2.2	Cesija ali odstop terjatve	12
2.2.3	Nakazilo ali asignacija	14
2.2.4	Factoring	15
3	UPRAVLJANJE S TERJATVAMI DO KUPCEV.....	16
3.1	Kreditiranje kupcev	16
3.2	Ocena bonitete kupca	17
3.2.1	Pojem in pomen bonitete podjetja	17
3.3	Analiza poslovnih terjatev do kupca.....	19
3.3.1	Analiza terjatev do kupcev s kazalniki.....	20
3.3.2	Analiza koncentracije terjatev z uporabo metode ABC.....	20
4	ZAVAROVANJE IN IZTERJAVA TERJATEV DO KUPCEV.....	21
4.1	Instrumenti zavarovanja terjatev	21
4.1.1	Menica	21
4.1.2	Bančna garancija	22
4.1.3	Poroštvo.....	22
4.1.4	Dokumentarni akreditiv.....	23
4.2	Izterjava neplačanih zapadlih terjatev	23
4.2.1	Priprava na izterjavo.....	24
4.2.2	Pisno opominjanje	25
4.2.3	Telefonska izterjava	25
4.2.4	Izterjava na sodišču	26
4.2.5	Izvršitelj	26
5	UPRAVLJANJE S TERJATVAMI DO KUPCEV V PODJETJU X D. O. O.....	28
5.1	Predstavitev podjetja.....	28
5.2	Prihodki od prodaje	29
5.3	Načini poravnave terjatev do kupcev	30
5.4	Nadzor terjatev do kupcev.....	33
6	ANALIZA TERJATEV DO KUPCEV ZA LETO 2004, 2005, 2006, 2007 IN 2008....	34

6.1	Analiza likvidnosti podjetja.....	34
6.2	Analiza terjatev do kupcev s kazalniki.....	36
6.3	Izterjava zapadlih terjatev do kupcev	43
7	SKLEP	44
7.1	Predlogi podjetju	46
8	LITERATURA IN VIRI	48
8.1	LITERATURA	48
8.2	VIRI	49
8.3	INTERNETNI VIRI.....	49
9	PRILOGE	50

KAZALO SLIK

Slika 1:	Prikaz odstopa terjatve	12
Slika 2:	Prikaz asignacijskega razmerja	14
Slika 3:	Prikaz faktoringa.....	15

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Sestavine Coleshawove metode presojanja bonitete.....	19
Tabela 2:	Prodaja v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR	29
Tabela 3:	Poravnane terjatve do kupcev po načinu plačila za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR.....	30
Tabela 4:	Kratkoročni koeficient pokritosti kratkoročnih obveznosti podjetja X d. o. o. v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008	34
Tabela 5:	Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient)	35
Tabela 6:	Stanje terjatev do kupcev po mesecih (zadnji dan v mesecu) za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008.....	36
Tabela 7:	Vrednost prodaje kupcem za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008.....	37
Tabela 8:	Delež terjatev v poslovnih sredstvih podjetja X d. o. o.	38
Tabela 9:	Delež terjatev v gibljivih sredstvih podjetja X d.o.o.	39
Tabela 10:	Delež terjatev v prodaji podjetja X d. o. o.	40
Tabela 11:	Koeficient obračanja terjatev v podjetju X d. o. o.	41
Tabela 12:	Dnevi vezave terjatev v podjetju X d. o. o.	42
Tabela 13:	Bilanca stanja za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008.....	52

KAZALO GRAFOV:

Graf 1:	Prihodki od prodaje v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR	29
Graf 2:	Poravnane terjatve do kupcev v letu 2004 po načinu plačila v odstotkih	31
Graf 3:	Poravnane terjatve do kupcev v letu 2005 po načinu plačila v odstotkih	31
Graf 4:	Poravnane terjatve do kupcev v letu 2006 po načinu plačila v odstotkih	32
Graf 5:	Poravnane terjatve do kupcev v letu 2007 po načinu plačila v odstotkih	32
Graf 6:	Poravnane terjatve do kupcev v letu 2008 po načinu plačila v odstotkih	33

1 UVOD

1.1 *Opredelitev področja in opis problema*

Plačilna nesposobnost je v poslovnem svetu razširjen pojav. Zaradi tega se mnoga podjetja znajdejo v likvidnostnih težavah. Težave z likvidnostjo in plačilno sposobnostjo se lahko pojavijo v vsakem podjetju. Zato likvidnosti in plačilne sposobnosti ne smemo zanemariti in podcenjevati, saj lahko privede do propada podjetja.

Podjetja, ki želijo uspešno poslovati, morajo pri sprejemanju svojih poslovnih odločitev upoštevati hitro spreminjajoče razmere na trgu. Prožno poslovanje jim omogoča hitro odzivanje na spremembe v okolju. Za normalno poslovanje in spremljanje le-tega morajo imeti podjetja jasno opredeljene cilje ter vizijo poslovanja, kakovostne informacije pa so podlaga za pravilne odločitve pri poslovanju.

Plačilo, ki ga podjetje prejme za prodane izdelke oz. za opravljene storitve, je eden najpogostejših načinov priliva denarja v podjetje. Po drugi strani pa je neporavnavanje obveznosti oz. plačilna nedisciplina, ki je značilna za slovensko tržišče, vzrok za nelikvidnost, stečaje in propad podjetij. Finančna nedisciplina oz. neporavnavanje terjatev sili podjetja v pridobivanje denarnih sredstev iz drugih virov, na primer z najemanjem kreditov.

Podjetja imajo mnogokrat blokiran transakcijski račun in mnoga tudi ne preživijo.

To so nekateri problemi, ki jih povzroča plačilna nedisciplina. Da bi se podjetje izognilo naštetim težavam, mora izbrati pravilno kreditno politiko in določitev kreditnih pogojev, oceniti bonitete kupca, izbrati primerno zavarovanje.

Bistvenega pomena pa je redno spremljanje in nadzorovanje terjatev do kupcev.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Za temo, ki jo bomo podrobneje obdelali, smo se odločili glede na zaposlitev na delovnem mestu, na katerem se srečujemo s to problematiko. Zavedamo se, da je od upravljanja s terjatvami do kupcev odvisno poslovanje podjetja.

Namen naloge je predstaviti pomen terjatev do kupcev ter ukrepe, s katerimi lahko terjatve nadzorujemo in zmanjšamo tveganje za njihovo neplačilo.

Cilj naloge je dokazati, da je potrebno terjatvam do kupcev, njihovem zavarovanju, spremljanju in obvladovanju nameniti večjo pozornost in s tem zagotoviti uspešno poslovanje podjetja. Prav tako želimo ugotoviti, ali v obravnavanem podjetju posvečamo temu dovolj pozornosti. Nadalje želimo podati predloge za morebitno izboljšanje.

Osnovna trditev je, da bodo morala podjetja terjatvam do kupcev nameniti vse večjo pozornost ter se čim prej rešiti plačilne nediscipline, saj se je z vstopom v Evropsko unijo konkurenca na tržišču še povečala in obstali bodo le tisti, ki bodo z dobrim poslovanjem zagotavljali likvidnost in s tem poslovno uspešnost podjetja.

1.3 Predpostavke in omejitve

Pri pisanju diplomske naloge bomo poleg domače in tuje literature ter virov uporabili tudi podatke, navedene v računovodskih izkazih podjetja. Predpostavljamo, da so podatki pravilno izkazani ter predstavljajo realno stanje terjatev do kupcev v podjetju.

Omejitve pri pisanju diplomske naloge so predvsem pomanjkanje praktičnega znanja iz obravnavanega področja ter omejen dostop do nekaterih podatkov, zaradi varovanja poslovne skrivnosti. Glede na vse večji problem obravnavane problematike preseneča skromen nabor literature s tega področja.

1.4 Metode raziskovanja

V diplomski nalogi bomo uporabili naslednje metode:

- statično metodo,
- metodo deskripcije ali opisovanja,
- metodo kompilacije oz. pridobivanja informacij iz strokovne literature,
- interne podatke, pridobljene iz delovnih izkušenj,
- zbiranje in analizo podatkov in
- matematično metodo.

Pri izdelavi diplomske naloge si bomo pomagali tudi z delovnim gradivom, učbeniki, časopisi in elektronskimi viri.

1.5 Opredelitev poslovnih terjatev do kupcev

Terjatve so na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovane pravice zahtevati od neke osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravljanje kake storitve. Pojavljajo se večinoma do kupcev, lahko tudi do dobaviteljev, zaposlenih, države in drugih (IKS 9-10/02, 71).

Terjatve so v bistvu le en korak pred denarno obliko.

Za doseganje optimalnega obsega terjatev je potrebno voditi politiko tudi na tem področju. S politiko unovčevanja terjatev mislimo na tiste napore in ukrepe, ki jih je potrebno izvajati, da se terjatve pravočasno poravnajo oziroma je povprečni obseg terjatev v okviru načrtovanih. Učinkovitost teh naporov se lahko ocenjuje posredno glede na izgube zaradi neporavnanih ali nepravočasno poravnanih terjatev. Dodatni stroški, ki so potrebni pri unovčevanju zakasnelih terjatev, morajo biti manjši od ekonomskih koristi, ki jih želimo doseči (Filipič in Mlinarič 1999, 136).

1.6 Zavarovanje terjatev

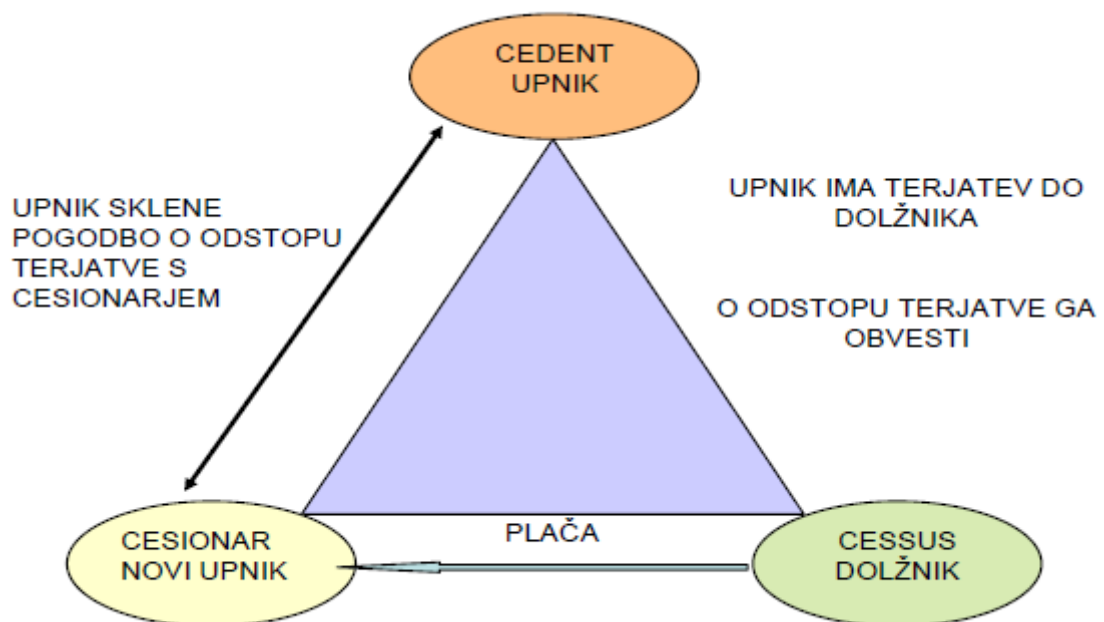
Zavarovanje terjatev do kupcev je ena izmed stalnic pri poslovanju podjetij. Večina podjetij je pri poslovanju z odloženim plačilom izpostavljena tveganju, da njihove terjatve ne bodo poravnane oziroma tveganju slabih dolgov. Da bi zmanjšali omenjeni tveganji, so nastali številni instrumenti in postopki, ki podjetjem ponujajo široko paleto zavarovanj. Prav tako so se razvila tudi specializirana podjetja (banke, zavarovalnice, "faktoring podjetja"), ki proti plačilu podjetjem ponujajo zavarovanje terjatev do kupcev (Selan, 2004, 31).

1.6.1 Pobot terjatev ali kompenzacija

Zapiranje terjatev in obveznosti na podlagi pobota lahko predstavlja za podjetje učinkovito obliko uravnavanja kratkoročnega dela bilance stanja. To še posebej velja za tista podjetja, ki imajo med svojimi dolžniki veliko pravnih oseb, ki zamujajo s plačili in pri katerih pravna izterjava ni racionalna. S pobotom lahko zapremo terjatev do nelikvidnega kupca, kar je pomembno z vidika tveganja poslovanja, saj pri terjativah do nelikvidnih kupcev kaj kmalu lahko pride do neizterljivosti. Poboti torej zmanjšujejo tveganje poslovanja s kupci. Na drugi

strani poboti niso vedno racionalni, kar še posebej velja v primeru večstranskih pobotov (multikompenzacija). Te pobote izpelje zunanja institucija, ki na podlagi prijav obveznosti poišče pobotne verige. V takšnih primerih ne moremo vplivati na posamezne terjatve in obveznosti, ki bi jih želeli pobotati. Drugače je, če sami iščemo verige terjatev in obveznosti, ki se nato pobotajo z verižnim pobotom. V teh primerih lahko vplivamo na to, katero obveznost bomo pobotali z odprto terjatvijo.

1.6.2 Cesija ali odstop terjatve

Slika 1: Prikaz odstopa terjatve

Vir: <http://www.zavod-irc.si>

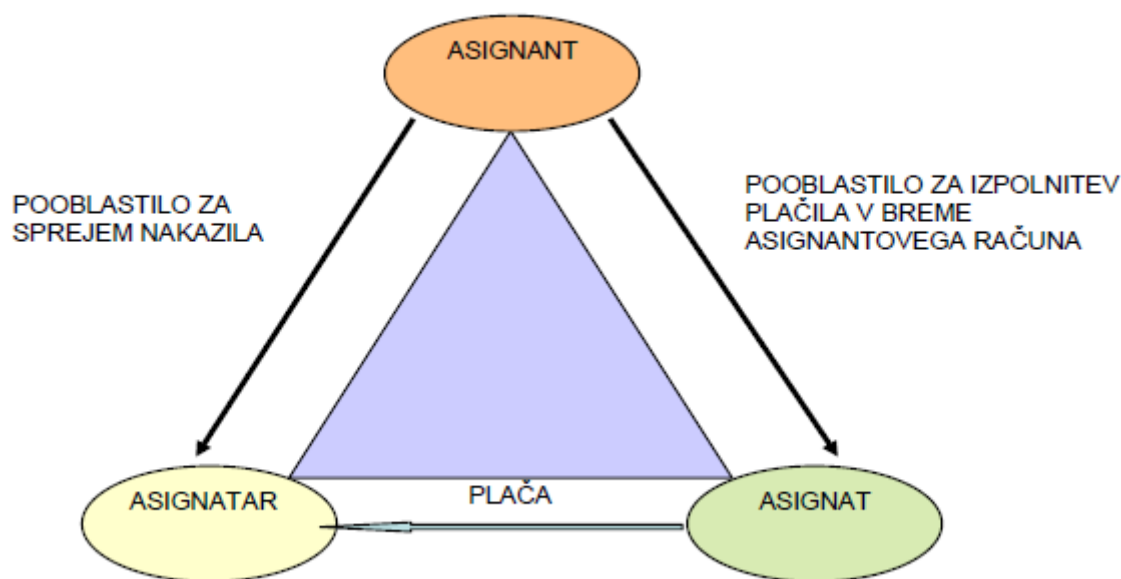
Cesija ali odstop terjatve je pogodba, s katero upnik prenese svojo obligacijsko pravico (terjatev) na novega upnika. Pogodbeni stranki sta stari (odstopnik oziroma cedent) in novi upnik (prevzemnik ali cesionar), pri čemer sodelovanje dolžnika ni potrebno (Juhart, 1996, 5).

Cedent lahko odstopi vsako svojo terjatev razen tistih, katerih prenos je z zakonom prepovedan, in tistih, za katere sta se z dolžnikom dogovorila, da jih ne sme prenesti na drugega. Prenesejo se lahko tudi pogojne terjatve (nastopijo v trenutku, ko nastane pogoj za njihov nastanek). Pri odloženem pogoju nastopijo učinki cesije šele z nastopom pogoja. Ker se spremeni pripadnost terjatve šele z nastopom učinkov, terjatev do nastopa pogoja ostaja del cedentovega premoženja (Juhart, 1996, 68).

Cena odkupa terjatve je odvisna od različnih dejavnikov, kot so zapadlost terjatve, bonitete dolžnika, način zapiranja terjatve, vrste posla oziroma predmeta pogodbe. Ko govorimo o odkupu zapadle terjatve, ki je zaradi različnih vzrokov težko izterljiva, je cena odkupa zelo nizka, saj novi upnik prevzema veliko tveganja glede izterljivosti prevzete terjatve.

Podjetja se običajno odločajo za odprodajo terjatev, ko potrebujejo denarna sredstva ali pa kot jamstvo za odobritev kredita.

1.6.3 Nakazilo ali asignacija

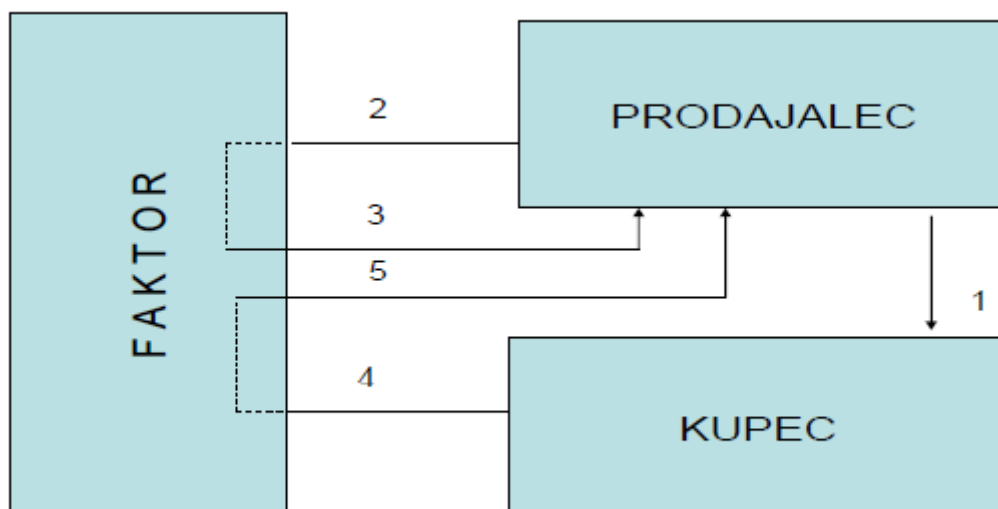
Slika 2: Prikaz asignacijskega razmerja

Vir: <http://www.zavod-ire.si>

Z asignacijo oziroma nakazilom se vzpostavi obligacijsko razmerje med tremi pravnimi osebami za poravnavanje dveh obveznosti. Z asignacijo pooblašča ena oseba – nakazovalec (asignant) drugo osebo (asignatarja), da na njen račun izpolni nekaj določeni tretji osebi – prejemniku nakazila (asigantarju), tega pa pooblašča, da v svojem imenu sprejme to izpolnitev. Z asignacijo se ne prenaša terjatev oziroma obveznost, temveč se pooblasti in izvede denarni tok (Puharič, 1995, 229).

Ekonomski pomen nakazila je v tem, da se s plačilom enega dolga poplačata kar dva dolga. Dolžnik pooblasti svojega dolžnika, da plača upniku. Nakazilo je obligacijsko razmerje med tremi subjekti in je veljavno ter ima pravne posledice, če in kadar pristopijo nanj vsi trije subjekti. Nakazovalec (asignant) pa se tudi po sporazumu ne otrese obveznosti vse do takrat, ko nakazanec (asignat) obveznosti ne izpolni.

1.6.4 Faktoring

Slika 3: Prikaz faktoringa

Vir: <http://www.zavod-ire.si>

Za opravljanje poslov faktoringa skleneta faktor in njegova stranka pogodbo o faktoringu, v kateri se klient faktorju v zameno za zagotavljanje finančnih sredstev zaveže ponuditi terjatve svojih dolžnikov, faktor pa se zaveže ponudbo sprejeti, če ga zadovoljuje plačilna sposobnost dolžnikov. Z obveznostmi prevzema del credere riziko za plačilo terjatev ali brez njih, hkrati s sprejemom ponudbe se faktor klientu zaveže ponuditi storitve v zvezi z upravljanjem terjatev in morebitne druge storitve, klient pa faktorju plačati določene obresti za dana finančna sredstva, provizijo za morebitno prevzeto tveganje in opravljene storitve (Jerman, 2003, 506).

Faktoring se lahko izvaja za dospele ali nedospele terjatve, vendar pa je faktoring slednjih pogostejši. Cena faktoringa je sestavljena iz treh komponent, in sicer iz provizije, administrativnih stroškov in obrestne mere.

1.6.5 UPRAVLJANJE S TERJATVAMI DO KUPCEV

1.7 Kreditiranje kupcev

Cilj vsakega podjetja je prodati čim večjo količino svojih storitev ali proizvodov in za to s strani kupca prejeti čim prejšnje plačilo. Vendar pa se morajo podjetja za dosego tega cilja v veliki meri prilagajati razmeram na trgu in zahtevam kupcev. To velja še posebej za podjetja, ki imajo na trgu veliko konkurenco, saj bodo kupci kupovali proizvode in storitve pri prodajalcu, ki jim bo zagotovil ugodnejše plačilne pogoje.

Kupci se v glavnem izogibajo takojšnjemu gotovinskemu plačilu za blago in storitve. Dobavitelji običajno pristanejo na odobritev blagovnega kredita ter dovoljujejo odložena plačila, pogosto za nekaj mesecev. Izbira kreditno sposobnih kupcev vpliva tako na višino kot tudi na kakovost dobaviteljeve prodaje. Mnogim dobaviteljem grozi nelikvidnost, kadar kreditno nesposobni kupci plačujejo z zamudo ali pa sploh ne plačujejo (Broyles, 2003, 367).

Kreditno politiko podjetje oblikuje v skladu s stroški svojih finančnih virov, to je kapitala in dolgov. Prednost daje kupcem, za katere je večja verjetnost, da bodo terjatve poravnali pravočasno oziroma v čim krajšem času. S tem si podjetje zagotovi potrebna denarna sredstva, hkrati pa zmanjša stroške financiranja kupcev.

Višina denarnega blagovnega kredita s terjatvijo do kupca ob prodaji proizvoda ali storitve je odvisna od finančnega položaja podjetja, saj mora le-ta upoštevati zahtevo po vzdrževanju svoje likvidnosti, plačilne sposobnosti in primerne čistega (pozitivnega) denarnega toka ter stroške finančnega danega blagovnega kredita (Rebernik in Repovž, 2000, 111).

Kreditni pogoji so praviloma določeni s pogodbo, sklenjeno med prodajalcem in kupcem, nanašajo pa se na:

- rok plačila,
- način plačila in
- instrumente zavarovanja plačila.

Običajno je, da podjetje novemu kupcu, ki ga še ne pozna, določi krajši rok plačila. Po določenem času poslovanja in v kolikor kupec svoje obveznosti poravnava pravočasno, mu podjetje lahko plačilni rok tudi podaljša.

Pomembno je, da podjetje za vsakega kupca vodi kartico kupca, iz katere je razvidno naslednje:

- količina in vrednost prodaje,
- plačila ter morebitne neplačane terjatve,
- vrednost morebitnih spornih terjatev,
- načini ter povprečen rok plačila,
- instrumenti zavarovanja plačil in
- limit prodaje pri morebitnem neplačilu.

Na osnovi podatkov iz kartice lahko podjetje podrobno spremlja terjatve do posameznega kupca in lahko pravočasno ukrepa ter spremeni kreditne pogoje, v kolikor je to potrebno.

1.8 Ocena bonitete kupca

1.8.1 Pojem in pomen bonitete podjetja

Podjetje je pri poslovanju izpostavljeno številnim tveganjem, najbolj problematično pa je, če dobavljenega izdelka ali opravljene storitve ne dobi plačane. Da bi se podjetje temu izognilo, mora dobiti čim več informacij o partnerjih, s katerimi posluje. To še posebej velja za partnerje, s katerimi na novo sklepa posle, pa tudi stalne partnerje je potrebno občasno preveriti (Knez-Riedl, 1991, 278).

Vedno bolj uveljavljen vir informacij predstavlja boniteta podjetja, ki skuša opravičiti poslovne odnose in zaupanje v določeno podjetje.

Beseda boniteta ima izvor v latinski besedi "BONUS", kar pomeni dober, sposoben, prednosten, oziroma v besedi "BONITAS", kar pomeni dobrota, odličnost, pravičnost. Beseda pomeni množico pozitivnih lastnosti gospodarskega subjekta, ki ga razvrščajo v dobrega in zanesljivega dolžnika. Boniteto lahko razumemo kot kakovost, vrednost posameznika, podjetja, stvari, zemljišč (Belak, 1994, 202).

Danes je predvsem uveljavljeno sodobno razumevanje bonitete podjetja, po katerem ta odraža kakovost njegovega poslovanja, ki se kaže v zanesljivosti, solidnosti, uspešnosti in perspektivnosti podjetja.

Da bi podjetja ohranila svojo boniteto, morajo biti v vsakem trenutku sposobna poravnati svoje obveznosti. To pa je odvisno tudi od sposobnosti obračanja obratnih sredstev v poslovnem procesu oziroma od hitrosti spreminjanja manj likvidnih oblik obratnih sredstev v bolj likvidne, od rokov dospelosti posameznih obveznosti, od finančne sestave, ki kaže razmerje med dolgovi in lastnimi viri financiranja in podobno. Najpomembnejša instrumenta za ohranjanje plačilne sposobnosti podjetij sta načrtovanje in usklajevanje obsega, dinamike in sestave virov in naložb denarnih sredstev (Habjan, 1991, 51).

Menim, da slovenski podjetniki, predvsem mali in srednji, še vedno posvečajo premalo pozornosti poznavanju bonitete svojih poslovnih partnerjev pa tudi poznavanju bonitete lastnega podjetja.

Glavni načini presojanja bonitete podjetja so:

- metoda petih C je najpogostejša metoda anglo-ameriške teorije in prakse,
- metoda CAMPARI se osredotoča predvsem na kreditne posle,
- Coleshawova metoda, ki temelji na 18-ih sestavinah, združenih v tri sklope:
- lastnosti podjetja,
- prednostne lastnosti podjetja in
- kreditne in finančne značilnosti podjetja.

Posamezne sestavine Coleshawove metode, razporejene po navedenih sklopih so prikazane v spodnji tabeli.

Coleshawova metoda		
Lastnosti podjetja	Prednostne lastnosti podjetja	Kreditne, finančne značilnosti
- zunanji vtis - opis proizvoda - tekmovalnost - značilnosti končnega porabnika - sposobnost posloводства	- primernost stopnje donosnosti - zahtevani proizvodi oz. storitve - tržna privlačnost - tržna tekmovalnost - zavarovanje, jamstvo - zamenljivost	- poslovne izkušnje - kreditna priporočila - rast kapitala in dobička - finančna moč, trdnost, solidnost poslovanja - donos sredstev - kapitalizacija

Tabela 1: Sestavine Coleshawove metode presojanja bonitete

Vir: Knez-Riedl 2000, 38–39.

- dinamični rating pa je eden izmed tistih načinov presojanja bonitete, ki poleg čim bolj kakovostnega vsebinskega presojanja omogoča tudi čim hitrejše presojanje bonitete podjetja.

1.9 Analiza poslovnih terjatev do kupca

Za obvladovanje denarnega toka, likvidnosti in plačilne sposobnosti podjetja je delež terjatev do kupcev v sredstvih in delež terjatev v njegovi prodaji bistvenega pomena. Analiza terjatev do kupcev zajema proučevanje sredstev, ki so vezana v tej obliki. Namen analize je spoznati lastnosti terjatev z namenom, da podjetje oblikuje optimalno strukturo sredstev in zagotovi čim manj neizterljivih terjatev.

Delež terjatev do kupcev v sredstvih je glede na dejavnost podjetja različen. V povprečju govorimo o 15–25 % deležu. Financiranje terjatev do kupcev poteka praviloma z obveznostmi do dobaviteljev, manj z drugimi kratkoročnimi, sploh pa ne z dolgoročnimi viri sredstev.

1.9.1 Analiza terjatev do kupcev s kazalniki

Analiza terjatev do kupcev poteka z uporabo kazalnikov, ki so:

- delež terjatev do kupcev v celotnih sredstvih,
- delež terjatev do kupcev v gibljivih sredstvih in
- delež terjatev do kupcev v prodaji.

Podjetja ocenjujejo terjatve v razmerju z obveznostmi do dobaviteljev s koeficientom obračanja terjatev in z dnevi vezave terjatev:

- razmerje med obveznostmi do dobaviteljev in terjatvami do kupcev,
- koeficient obračanja in
- dnevi vezave.

Vse navedene kazalnike je potrebno opazovati v določenih časovnih razdobjih in ugotoviti smer njihovega gibanja.

1.9.2 Analiza koncentracije terjatev z uporabo metode ABC

ABC analiza je postopek, s katerim aktivnosti in stvari opredelimo v tri kategorije:

A – zelo pomembno

B – pomembno

C – obrobne pomena

Ta metoda omogoča analizo koncentracije terjatev glede na:

- znesek terjatve,
- kupce,
- način in rok plačila,
- donos terjatve,
- prispevek terjatve k fiksnim stroškom,
- proizvode (po proizvodnih programih) in
- strategijo prodaje podjetja (število naročil, obseg prodaje, zvestoba kupca, osvojitve novih trgov ...).

1.10 Instrumenti zavarovanja terjatev

Odločanje o zavarovanju terjatev je lahko za podjetje zelo pomembno, zato mora biti vključeno že v samo pridobivanje in sklepanje posla. Večina podjetij je pri poslovanju z odloženim plačilom izpostavljena tveganju, da njihove terjatve ne bodo poravnane. Da bi zmanjšali omenjeno tveganje, so nastali številni instrumenti, ki podjetjem ponujajo široko paleto zavarovanj.

Prav tako so se razvila tudi specializirana podjetja (banke, zavarovalnice), ki proti plačilu podjetjem ponujajo zavarovanje terjatev do kupcev (Selan, 2004, 31).

Zakon pravnim osebam omogoča, da nastale terjatve na različne načine zavarujejo in se na ta način izognejo oziroma dodatno zmanjšajo tveganje neplačila terjatve. V splošnem obstaja več vrst zavarovanj terjatev, med katerimi so najpogostejše:

- menica,
- bančna garancija,
- poroštvo in
- dokumentarni akreditiv.

1.10.1 Menica

Menica je najstarejši instrument, ki se uporablja kot način zavarovanja ali plačila obveznosti. Z izdajo menice se izdajatelj zaveže, da bo znesek, ki je naveden na menici, plačal upravičencu na določen način in na določenem kraju. Za zavarovanje plačila se lahko menica tudi avalira s strani tretje osebe. Tako tretja oseba prevzame poroštvo za plačilo obveznosti.

Izdaja menice ne pomeni plačila, temveč določeno obljubo plačila dolžnika upniku. Pri unovčevanju menice je potrebno biti pozoren na dan zapadlosti menice ter na pravočasno protestiranje menice, katero je potrebno opraviti v dveh delovnih dneh po zapadlosti menice pri notarju, če v menici ni zapisana klavzula brez protesta. Menico s takšno klavzulo je potrebno vpisati v protestni register in obvestiti vse podpisnike o zapadlosti menice (Razboršek, 2001, 34).

Poslovanje z menico določa Zakon o menici. Vsebovati mora vse bistvene menične elemente, saj je v nasprotnem primeru menica nična. Če izdajatelj menice pri izdaji ne izpolni vseh bistvenih elementov in jo izda upniku s pooblastitvijo, da bo skladno z njunim sporazumom vanjo pozneje vnesel manjkajoče elemente, govorimo o bianko menici in je po Zakonu o menici veljavni vrednostni papir (Puharič, 1995, 209). Tako imenovane bianko menice so zelo razširjene, kadar se menica uporablja kot zavarovalni instrument.

1.10.2 Bančna garancija

Bančna garancija je obveza banke, da bo prejemniku garancije, ob izpolnjenih pogojih garancije, poravnala obveze, če jih dolжник ob zapadlosti ne bi poravnal. Garancijska izjava banke se v praksi pogosto oblikuje za vsak primer posebej, zaradi česar je bančna garancija posebej primerno sredstvo za zavarovanje plačil iz netipiziranih posojilnih razmerij (Geršak, 2001, 22).

Bančne garancije so lahko pogojne ali brezpogojne. Bančna garancija pomeni za upnika zelo kvalitetno zavarovanje ter hitro in lahko pot do plačila. Bančna garancija pa je po drugi strani zelo drag način zavarovanja, saj banka za izdajo garancije zaračuna bančne stroške v obliki provizije, poleg tega zahteva od naročnika tudi kritje za garantirani znesek. Za dolžnika pa predstavlja tudi nevarnost, da bi upravičenec iz garancije neupravičeno zahteval plačilo od banke. (Hočevnar, 2001, 40).

Poslovanje z bančnimi garancijami kot instrumentom zavarovanja je običajno predvsem pri sklepanju poslov višjih vrednosti, ko pogodba presega običajni kreditni limit.

1.10.3 Poroštvo

Poroštvo je pogodba, ki jo skleneta upnik in porok. Porok se v pisni obliki zaveže, da bo sam izpolnil dolžnikovo obveznost v primeru, ko dolжник svojih obveznosti ne bo mogel poravnati v dogovorjenem roku. Pomembna značilnost poroštva je, da porok lahko zavrača plačilo iz istih razlogov kot dolжник, vse dokler obveznost ni ugotovljena. Upnik tudi v primeru

poročstva tvega, saj je lahko porok plačilno nesposoben. V tem primeru lahko upnik zoper poroka sproži enak sodni postopek kot zoper prvotnega dolžnika (Razboršek, 2001, 36).

1.10.4 Dokumentarni akreditiv

Med najvarnejše instrumente mednarodnega plačilnega prometa štejemo mednarodni dokumentarni akreditiv. Kupec je z njim zavarovan, da plačilo ne bo izvršeno prodajalcu, dokler ne bo blago odpremljeno oziroma dokler ne bo pošiljka blaga izkazana na odpremnih dokumentih, zahtevanih v akreditivu. Na drugi strani pa prodajalec blaga ne odpremi, dokler ga njegova banka ne obvesti, da je kupčeva banka odprla dokumentarni akreditiv v njegovo dobro. Z odprtjem dokumentarnega akreditiva prodajalec ni več odvisen od bonitete in solventnosti kupca oz.

od njegove sposobnosti za plačilo ali moralno spornih namenov, ker mu plačilo jamči akreditivna banka s svojim imenom. Upravičenec akreditiva tako z odprtjem akreditiva razpolaga z nepreklicno zavezo akreditivne banke (Geršak, 2001, 23).

1.11 Izterjava neplačanih zapadlih terjatev

V današnjem času se podjetja srečujejo z veliko finančno nedisciplino in s tem je poslovanje podjetja velikokrat zelo oteženo. Pri prodajanju izdelkov in blaga se srečujemo s problemom, kako se obvarovati pred kupci, ki so slabi plačniki. V pomoč nam je poznavanje tehnike izterjav dolgov in ukrepi za hitrejšo izterjavo, ki nas obvarujejo pred hujšimi posledicami v finančnem poslovanju.

Podjetje mora pri svojem poslovanju uporabljati takšne postopke izterjave, ki mu omogočajo učinkovito izterjavo dolgov, vendar pa izterjava ne sme negativno vplivati na prihodnjo sodelovanje s kupcem. V kolikor kupec ne poravna svojih zapadlih obveznosti, prične prodajalec s postopkom izterjave.

Način izterjave je odvisen od:

- stopnje prekoračitve plačilnega roka,
- višine zapadle terjatve,
- prodajnih pogojev,

- preteklih izkušenj s kupcem in
- pomembnosti kupca za podjetje.

1.11.1 Priprava na izterjavo

Pri navedenih ukrepih za izterjavo mora podjetje pretehtati, kaj mu kupec pomeni in kaj se zgodi, če ga bo izgubil. Za skrajne ukrepe se odloči, ko izčrpa vse možnosti dogovora s kupcem.

Podjetja imajo navadno oblikovan postopek za izterjavo terjatev. V prvi fazi najprej poteka priprava na izterjavo. Pri teh opravilih se navadno pridobijo podatki o kupcih in pogoji, zapisani v prodajni pogodbi, predvsem plačilni pogoji. Bistvenega pomena za uspešno izterjavo je natančnost in ažurnost računovodskih kartic, iz katerih pridobimo podatke o zapadlih neplačanih terjativah posameznega kupca.

Značilnost računovodskih kategorij terjatev in obveznosti je med drugim tudi ta, da se vedno evidentirajo na dveh mestih – v poslovnih knjigah upnika in dolžnika. Nadziranje popolnosti evidentiranja je zato mogoče izvajati tudi s primerjavo podatkov iz knjigovodskih evidenc med dvema osebama, kar je učinkovito ne le zaradi formalnega usklajevanja, temveč tudi zaradi razčiščevanja morebitnih vsebinskih nesporazumov (Fekonja, 2002, 38).

V ta namen podjetje s kupci vsaj enkrat (obvezno) ali večkrat letno uskladi stanje odprtih terjatev. To stori s tako imenovanim izpisom odprtih postavk (v nadaljevanju IOP), na katerem so navedeni vsi kupčevi neplačani računi (zapadli in nezapadli) na določen datum.

Prodajalec pošlje kupcu obrazec IOP v dveh izvodih, kupec pa nato preveri stanje svojih dolgov do prodajalca in mu en potrjen izvod obrazca vrne. V primeru razhajanja glede stanja odprtih računov kupec na obrazcu IOP zabeleži stanje po svojih knjigovodskih karticah ter priloži dokazila o morebitnih plačilih, ki na prodajalčevem izpisu niso knjižena. Pri usklajevanju stanja odprtih postavk je bistvenega pomena ažurnost, natančnost ter pripravljenost na sodelovanje tako s strani prodajalca kot tudi kupca.

1.11.2 Pisno opominjanje

Pisni opomin je v večini primerov prvi izmed načinov, ki se ga podjetje poslužuje za izterjavo zapadlih terjatev. Z njim dolžnika opomnimo na njegovo obveznost za plačilo zapadlega računa. Veliko pozornost moramo posvetiti besedilu na opominu, saj se moramo zavedati, da bomo verjetno morali na ta isti naslov opomin poslati večkrat, da bomo prišli do svojega že zdavnaj zasluženega denarja.

1.11.3 Telefonska izterjava

Kadar pisni opomini ne zadoščajo za izterjavo zapadlih terjatev, jih podpremo s telefonskimi klici. Za osebe, ki se ukvarjajo z izterjavo po telefonu, je pomembno, da poznajo svoje podjetje, vedo za kakšno terjatev gre in so seznanjeni z vsemi podatki o terjatvi, so seznanjeni z opomini, ki so bili poslani kupcu.

Telefonski pogovor naj sloni na petih točkah (Jay, 1993, 19–27):

- pogovor (predstavitev sebe, podjetja in namen klica),
- vprašanja (postavljamo konkretna vprašanja oz. vprašanja zaprtega tipa),
- obvladovanje položaja (prevzemanje pobude),
- dogovor (sporazumno s kupcem oblikujemo rešitev) in
- zabeležke (zapišemo vsebino pogovora).

Vsebino pogovora z dolžnikom je potrebno zabeležiti, in sicer je najbolje, da to storimo že med samim pogovorom.

Zabeležka mora vsebovati (Jay, 1993, 27):

- datum in uro telefonskega pogovora,
- ime sogovornika,
- razloge, zaradi katerih račun ni bil plačan,
- druge posebne okoliščine in probleme,
- informacije, ki jih je potrebno posredovati kakemu drugemu oddelku v podjetju,
- točke doseženega sporazuma o poravnavi dolga in
- čas po preteku katerega moramo reagirati, če dolžnik dolga še vedno ne bo poravnal.

1.11.4 Izterjava na sodišču

Izterjava na sodišču je običajno zadnja v nizu možnosti, da izterjamo plačilo obveznosti. Poslužujemo se je potem, ko smo neuspešno poskušali doseči plačilo kupčevih obveznosti po že zgoraj naštetih načinih.

Zelo pomembno je, da ima predlog za izvršbo z zakonom predpisano vsebino (Volk, 2003, 26):

- navedbo upnika in dolžnika,
- priložen izvršilni naslov ali verodostojno listino,
- dolžnikovo obveznost, ki mora biti navedena tako, kot izvira iz izvršilnega naslova,
- sredstvo in predmet izvršbe in
- druge podatke, potrebne, da se izvršba lahko opravi.

Ob vložitvi predloga za izvršbo mora upnik plačati sodno takso po predpisih o sodnih taksah ter plačilo le-te sodišču predložiti kot dokazilo.

1.11.5 Izvršitelj

V izvršilnem postopku sodišče določi izvršitelja dolga, in sicer ga določi s sklepom za vsak postopek posebej. Upnik pa ima tudi možnost, da v predlogu za izvršbo sam predlaga izvršitelja. V tem primeru je sodišče dolžno določiti tistega izvršitelja, ki ga je upnik predlagal. Klub temu da so izvršitelji ločeni od sodišča, morajo za vsak korak pri izvršbi pridobiti odredbo oziroma navodilo sodišča, prav tako pa morajo sodišče obveščati o vseh opravljenih izvršilnih dejanjih ter drugih s tem povezanih opravilih.

Izvršitelj prične z izvršbo, ko:

- prejme sklep o določitvi izvršitelja,
- prejme od sodišča odredbo in
- na svoj poslovni račun prejme predujem za stroške.

Najpogosteje opravlja izvršbo na nepremičnine, pri čemer opravijo:

- rubež stvari,
- cenitev stvari in
- prodajo stvari.

Izvršitelj je dolžan hraniti zarubljene stvari praviloma v svojem skladišču, lahko pa tudi pri dolžniku, kadar morajo biti zarubljene stvari hranjene pod posebnimi pogoji. V tem primeru je potrebno to stvar vidno označiti z žigom ali lepilnim trakom z napisom "zarubljeno". Za stvari v hrambi vodi izvršitelj posebno evidenco. Stvari se lahko prodajo na javni dražbi. Dražba je končana v naslednjih primerih:

- ko so se stvari prodale,
- če stvari ni bilo mogoče prodati in
- ko je s prodajo stvari dosežen znesek terjatve.

Kupnino, doseženo s prodajo premičnin, hrani izvršitelj po splošnih pravilih o hrambi gotovine vse do odločitve sodišča glede poplačila upnika. Dražbeni zapisnik mora izvršitelj v treh dneh poslati sodišču, na njem mora zabeležiti tudi svoje stroške izvršbe (Volk, 2003, 45).

2 UPRAVLJANJE S TERJATVAMI DO KUPCEV V PODJETJU X D. O. O.

2.1 Predstavitev podjetja

Podjetje X d. o. o. je medijska hiša, ki posreduje bralcem časopis in poslušalcem program radija. Časopisno dejavnost smo pričeli leta 1948, leta 1963 pa smo prvič lahko poslušali program radija z informativnim nekomercialnim programom.

Podjetje X d. o. o. prodaja reklame za radio in oglase za časopis, male oglase za oba medija, osmrtnice, čestitke na radiu, poleg tega pa izdaja še časopis Štajerski tednik.

V podjetju X d. o. o. je zaposlenih 27 oseb, kar nas uvršča med mala podjetja, poleg tega pa sodelujemo še s številnimi zunanjimi sodelavci.

Smo storitveno podjetje s sedežem v Raičevi ulici 6 na Ptuju. Poslovni prostori v izmeri 400 m² se nahajajo v neposredni bližini centra mesta.

Osnovni kapital zanaša 101.652,47 EUR in je razdeljen na kapitalske deleže. Večinski lastniki smo zaposleni, imamo pa tudi tri večje zunanje lastnike.

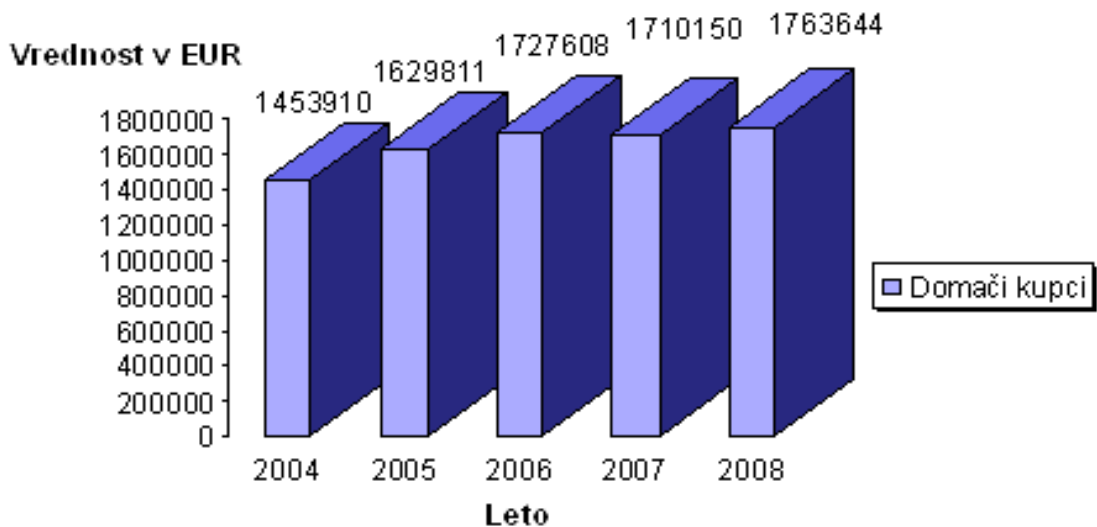
2.2 Prihodki od prodaje

Leto	2004	2005	indeks	2006	indeks
Kupci	EUR	EUR	2005/2004	EUR	2006/2005
<i>Domači kupci</i>	<i>1.453.910</i>	<i>1.629.811</i>	<i>112</i>	<i>1.727.608</i>	<i>106</i>

leto	2007	indeks	2008	indeks
kupci	EUR	2007/2006	EUR	2008/2007
<i>Domači kupci</i>	<i>1.710.150</i>	<i>99</i>	<i>1.763.644</i>	<i>103</i>

Tabela 2: Prodaja v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR

Vir: lastni vir.

Graf 1: Prihodki od prodaje v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR

Vir: lastni vir.

Prihodki od prodaje so razvidni iz tabele in so se v letu 2005 povečali za 12 % v primerjavi z letom 2004, v letu 2006 pa za 6 % v primerjavi z letom 2005. Leta 2007 so bili za 7 % manjši kot v letu 2006, leta 2008 pa so se v primerjavi z letom 2007 povečali za 4 %.

2.3 Načini poravnavanja terjatev do kupcev

Pri analizi poravnavanja terjatev do kupcev se bomo omejili na plačila domačih kupcev, saj tujih kupcev skoraj nimamo in le-ti poravnavajo svoje obveznosti z avansi.

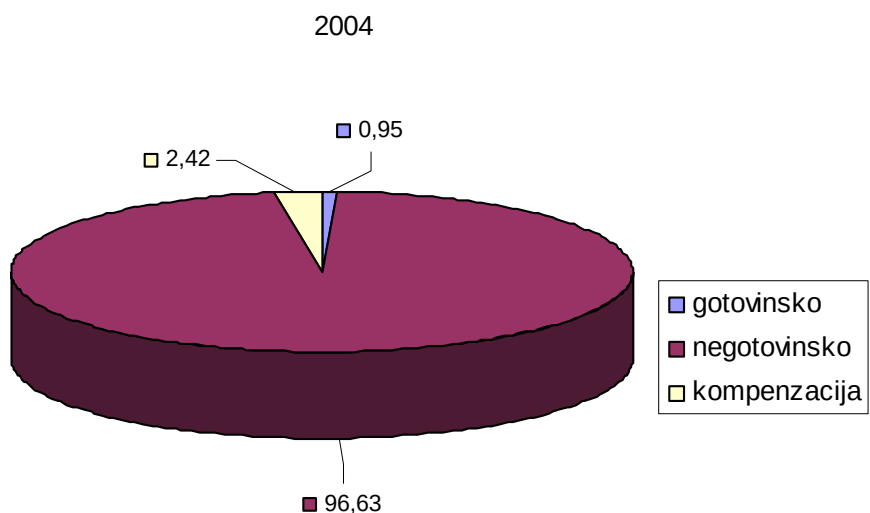
leto	2004		2005		indeks	2006		indeks
način plač.	EUR	%	EUR	%	2005/2004	EUR	%	2006/2005
gotovinsko	14.537	0,95	18.031	1.07	124	17.254	0,93	95
negotov.	1.792.775	96,63	1.620.766	96,18	109	1.800.011	97,02	111
kompENZ.	37.033	2,42	46.341	2,75	125	38.034	2.05	82
skupaj	1.530.257	100,00	1.685.138	100,00	110	1.855.299	100,00	110

leto	2007		indeks	2008		indeks
način plač.	EUR	%	2007/2006	EUR	%	2008/2007
gotovinsko	18.943	1,03	109	23.471	1,25	124
negotov.	1.788.525	97,25	99	1.827.766	97,34	102
kompENZ.	31.632	1,72	83	26.476	1,41	84
skupaj	1.839.100	100,00	99	1.877.713	100,00	103

Tabela 3: Poravnane terjatve do kupcev po načinu plačila za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008 v EUR

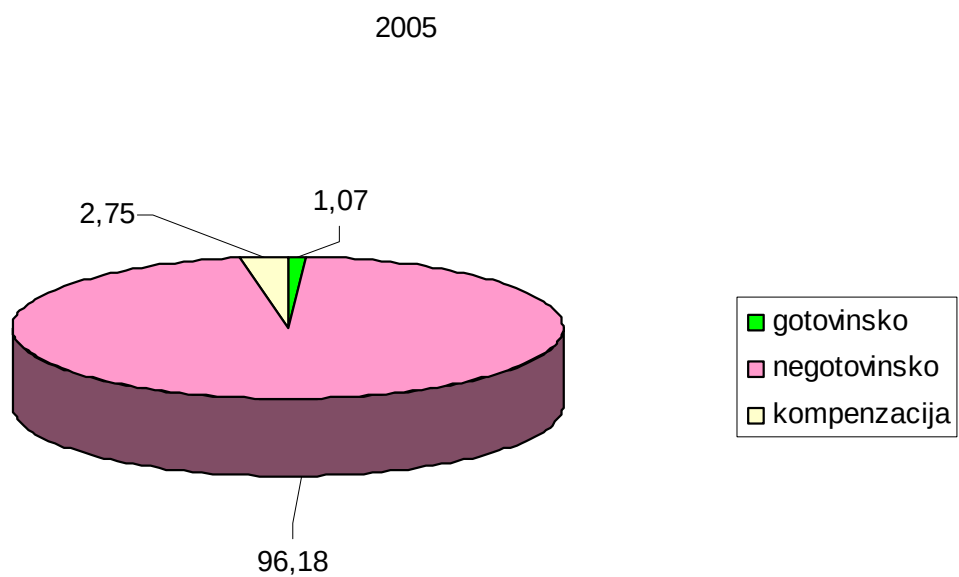
Vir: lastni vir.

Podjetje je v letu 2005 prejelo 1.685.138 EUR plačil s strani kupcev, kar je za 10 % več kot v letu 2004, prav tako je bilo v letu 2006 za 10 % več plačil v primerjavi z letom 2005. Leta 2007 je bilo za 11 % manj plačil kot leta 2006, v letu 2008 pa so se plačila povečala za 4 % v primerjavi z letom 2007. V navedenih letih, kot je razvidno iz tabele, največji delež celotnih plačil predstavlja negotovinsko plačevanje, nekaj terjatev se poravna s kompenzacijami, najmanj pa jih kupci poravnavajo z gotovinskim plačilom.

Graf 2: Poravnane terjatve do kupcev v letu 2004 po načinu plačila v odstotkih

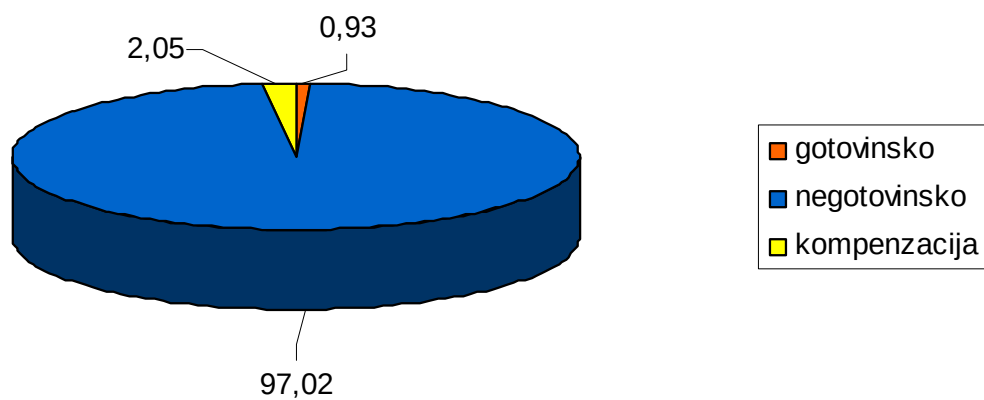
Vir: lastni vir.

Graf 3: Poravnane terjatve do kupcev v letu 2005 po načinu plačila v odstotkih

Vir: lastni vir.

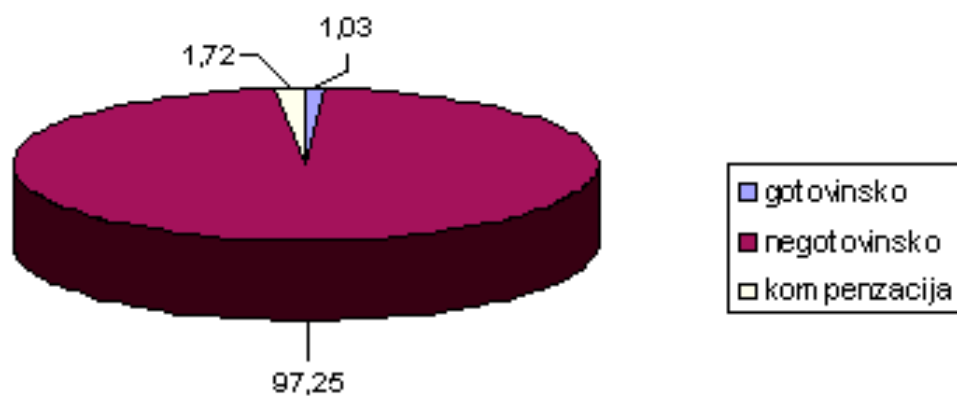
2006

Graf 4: Poravnane terjatve do kupcev v letu 2006 po načinu plačila v odstotkih

Vir: lastni vir.

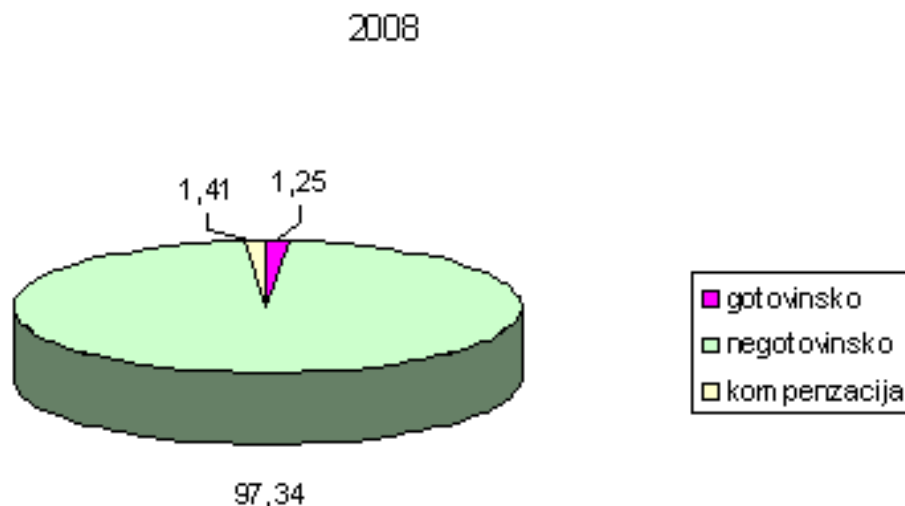
2007

Graf 5: Poravnane terjatve do kupcev v letu 2007 po načinu plačila v odstotkih

Vir: lastni vir.

Graf 6: Poravnane terjatve do kupcev v letu 2008 po načinu plačila v odstotkih

Vir: lastni vir.

2.4 Nadzor terjatev do kupcev

Za upravljanje in nadzor nad terjatvami je odgovoren finančno-računovodski sektor. V podjetju imamo dobro računalniško podporo, ki omogoča vodenje vsakega posameznega kupca na svoji kartici.

Na kartici so razvidni vsi podatki in dogodki v zvezi z izdanimi računi pri prodaji storitev in dogodki s plačili. Plačane terjatve se knjižijo dnevno na osnovi izpiskov.

Možnost vpogleda imamo v evidenco vseh neplačanih računov na določen dan na imenovani listi dolžnikov, v kateri so terjatve razdeljene v starostne razrede (15–30, 30–60, 60–90 in nad 90 dni) glede na zapadlost. Na podlagi liste se vrstijo pripravljalne aktivnosti za izterjavo.

Kadar podjetje ugotovi, da kupec svojih obveznosti ni poravnal in ne kaže interesa nadaljnjega sodelovanja, sledi postopek izterjave.

3 ANALIZA TERJATEV DO KUPCEV ZA LETO 2004, 2005, 2006, 2007 IN 2008

3.1 Analiza likvidnosti podjetja

Zaradi velikega pomena terjatev do kupcev za likvidnost podjetja bomo te prikazali z naslednjimi kazalniki likvidnosti, pri čemer bomo izhajali iz podatkov iz bilance stanja podjetja X d. o. o. na dan 31. 12. 2004, 31. 12. 2005, 31. 12. 2006, 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008, ki je razvidna v prilogi – Tabela 13.

$$\text{- kratkoročni koeficient pokritosti KR obveznosti} = \frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

LETO	Kratkoročna sredstva v EUR	Kratkoročne obveznosti v EUR	KR koeficient pokritosti KR obveznosti
2004	354.603	362.306	0,978
2005	422.162	314.618	1,341
2006	492.797	334.135	1,474
2007	549.426	310.448	1,769
2008	586.095	309.908	1,891

Tabela 4: Kratkoročni koeficient pokritosti kratkoročnih obveznosti podjetja X d. o. o. v letu 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008

Vir: lastni vir.

Kratkoročni koeficient pokritosti kratkoročnih obveznosti kaže razmerje kratkoročnega koeficienta med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi.

Iz prikazanih vrednosti kazalnikov lahko ugotovimo, da je kazalnik v letu 2004 manjši od 1, kar pomeni, da so vsa kratkoročna sredstva financirana samo s kratkoročnimi viri. Za leta 2005, 2006, 2007 in 2008 so kazalniki večji od 1, kar pomeni, da je bilo leta 2005 34 %, leta 2006 47 %, leta 2007 76 % in leta 2008 89 % kratkoročnih sredstev financiranih z dolgoročnimi viri.

$$\text{- koeficient neposredne pokritosti KR obveznosti} = \frac{\text{likvidna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

LETO	Likvidnostna sredstva v EUR	Kratkoročne obveznosti V EUR	<i>Koeficient neposredne pokritosti KR obveznosti</i>
2004	10.579	362.306	0,03
2005	4.490	314.618	0,01
2006	27.921	334.135	0,08
2007	24.631	310.448	0,07
2008	6.330	309.908	0,02

Tabela 5: Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient)

Vir: lastni vir.

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti kaže sposobnost podjetja poravnati kratkoročne dolgove. V našem primeru ugotavljamo, da je bilo podjetje v letu 2004 sposobno poravnati 3 %, v letu 2005 1 %, v letu 2006 8 %, v letu 2007 7 % in v letu 2008 2 % kratkoročnih obveznosti. Iz navedenega lahko ugotovimo, da je bila v letu 2005 najslabša plačilna sposobnost, najboljša pa v letu 2006 glede na prikazano obdobje.

3.2 Analiza terjatev do kupcev s kazalniki

Pri analizi terjatev do kupcev se bomo opredelili na terjatve do domačih kupcev. Pri izračunu kazalnikov bomo izhajali iz podatkov, navedenih v bilanci stanja ter podatkov, navedenih v spodnjih tabelah.

<i>Leto</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
<i>Mesec</i>					
<i>Januar</i>	336.931	378.552	431.146	501.603	496.805
<i>Februar</i>	295.254	325.101	429.863	483.050	497.576
<i>Marec</i>	323.635	390.668	441.870	501.425	521.751
<i>April</i>	368.381	443.471	479.780	500.448	551.174
<i>Maj</i>	316.746	431.411	466.359	493.173	528.580
<i>Junij</i>	338.998	431.493	474.917	510.568	562.937
<i>Julij</i>	368.945	424.084	459.010	476.332	489.437
<i>Avgust</i>	295.389	427.286	477.520	494.814	543.180
<i>September</i>	336.927	446.955	520.561	491.663	536.915
<i>Oktober</i>	356.890	477.381	540.686	508.985	539.211
<i>November</i>	304.678	435.562	511.445	515.730	525.715
<i>December</i>	399.557	498.415	536.602	563.758	580.358
<i>Skupaj</i>	<i>4.042.331</i>	<i>5.119.379</i>	<i>5.769.759</i>	<i>6.041.549</i>	<i>6.373.639</i>
<i>Povprečne terjatve</i>	<i>336.861</i>	<i>426.615</i>	<i>480.813</i>	<i>503.462</i>	<i>531.136</i>

**Tabela 6: Stanje terjatev do kupcev po mesecih (zadnji dan v mesecu)
za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008**

Vir: lastni vir.

<i>Leto</i> <i>Mesec</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
<i>Januar</i>	89.813	95.948	101.929	120.914	115.171
<i>Februar</i>	96.255	101.376	125.759	125.223	130.497
<i>Marec</i>	121.734	140.099	150.678	147.502	151.218
<i>April</i>	123.012	149.747	148.298	140.622	161.751
<i>Maj</i>	117.698	145.375	131.435	136.891	142.524
<i>Junij</i>	132.808	135.834	154.097	147.772	150.799
<i>Julij</i>	128.745	143.538	118.479	114.839	123.941
<i>Avgust</i>	105.756	129.409	139.416	143.590	161.541
<i>September</i>	130.306	144.697	158.059	126.737	160.878
<i>Oktober</i>	107.644	129.906	174.119	151.067	139.662
<i>November</i>	111.971	124.248	133.718	157.445	132.490
<i>December</i>	188.168	189.634	191.619	197.548	193.172
<i>Skupaj</i>	<i>1.453.910</i>	<i>1.629.811</i>	<i>1.453.910</i>	<i>1.710.150</i>	<i>1.763.644</i>

Tabela 7: Vrednost prodaje kupcem za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008

Vir: lastni vir.

Izračuni kazalnikov:

$$\text{- delež terjatev v sredstvih} = \frac{\text{kratkoročne terjatve}}{\text{poslovna sredstva}} \times 100$$

LETO	Stanje terjatev na dan 31. 12. v EUR	Stanje posl. sredstev na dan 31. 12. v EUR	% terjatev v poslov. sredstvih
2004	344.024	634.039	54,26
2005	417.672	689.092	60,61
2006	464.876	727.278	63,92
2007	524.795	756.901	69,33
2008	579.765	789.125	73,47

Tabela 8: Delež terjatev v poslovnih sredstvih podjetja X d. o. o.

Vir: lastni vir.

Leta 2004 so terjatve do kupcev predstavljale 54,26 % poslovnih sredstev podjetja X d. o. o., v letu 2005 so se povečale na 60,61 %, v letu 2006 so znašale 63,92 %, leta 2007 69,33 % in leta 2008 je delež terjatev v poslovnih sredstvih znašal 73,47 %.

$$\text{- delež terjatev v giblјivih sredstvih} = \frac{\text{stanje terjatev}}{\text{stanje giblјivih sredstev}} \times 100$$

LETO	Stanje terjatev na dan 31. 12. v EUR	Stanje giblјivih sredstev na dan 31. 12. v EUR%	% terjatev v giblјivih sredstvih
2004	344.024	354.603	97,02
2005	417.672	422.162	98,94
2006	464.876	492.797	94,33
2007	524.795	549.426	95,52
2008	579.765	586.095	98,92

Tabela 9: Delež terjatev v giblјivih sredstvih podjetja X d.o.o.

Vir: lastni vir.

Iz izračunanega deleža terjatev v giblјivih sredstvih podjetja X d. o. o. vidimo, da terjatve do kupcev v vseh letih predstavljajo večinski delež giblјivih sredstev. Njihov delež se je v letu 2005 v primerjavi z letom 2004, ko je znašal 97,02 %, povečal za 1,98 % in je znašal 98,94 %, leta 2006 pa se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšal za 4,66 % in je znašal 94,33 %. V letu 2007 se je v primerjavi z letom 2006 delež terjatev v giblјivih sredstvih podjetja povečal za 1,25 %, leta 2008 pa še za 3,56 % v primerjavi z letom 2007 in znaša že 98,92 %, kar je razvidno iz tabele.

$$\text{povprečne terjatve} \\ - \text{ delež terjatev v prodaji} = \frac{\text{-----}}{\text{letna prodaja}} \times 100$$

LETO	Povprečne terjatve v EUR	Letna prodaja V EUR	% terjatev v prodaji
2004	336.861	1.453.910	23,17
2005	426.615	1.629.811	26,18
2006	480.813	1.727.608	27,83
2007	503.462	1.710.150	29,44
2008	531.136	1.763.644	30,11

Tabela 10: Delež terjatev v prodaji podjetja X d. o. o.

Vir: lastni vir.

Delež povprečnih terjatev v letni prodaji za leto 2005 je 26,18 % in se je v primerjavi z letom 2004 povečal za 13 %, leta 2006 v primerjavi z letom 2005 za 5,93 %, leta 2007 v primerjavi z letom 2006 za 5,78 % in leta 2008 se je delež povprečnih terjatev v prodaji povečal še za 2,28 % v primerjavi z letom 2007.

$$\text{- koeficient obračanja terjatev} = \frac{\text{letna prodaja}}{\text{povprečne terjatve}}$$

LETO	Letna prodaja v EUR	Povprečne terjatve v EUR	Koeficient obračanja terjatev
2004	1.453.910	336.861	4,3
2005	1.629.811	426.615	3,8
2006	1.727.608	480.813	3,6
2007	1.710.150	503.462	3,4
2008	1.763.644	531.136	3,3

Tabela 11: Koeficient obračanja terjatev v podjetju X d. o. o.

Vir: lastni vir.

V letu 2004 so se terjatve do kupcev obrnile 4,3-krat, v letu 2005 3,8-krat, v letu 2006 3,6-krat, v letu 2007 in 2008 pa 3,4-krat oziroma 3,3-krat.

- dnevi vezave terjatev = -----
 koeficient obračanja terjatev

LETO	Koeficient obračanja terjatev	Dnevi vezave terjatev
2004	4,3	85
2005	3,8	96
2006	3,6	101
2007	3,4	107
2008	3,3	110

Tabela 12: Dnevi vezave terjatev v podjetju X d. o. o.

Vir: lastni vir.

V letu 2004 je moralo podjetje na plačila kupcev čakati v povprečju 85 dni. V letu 2005 in 2006 je bila plačilna disciplina še slabša, in sicer je podjetje na plačila kupcev v letu 2005 čakalo v povprečju 96 dni, v letu 2006 pa 101 dan. Iz tabele je tudi razvidno, da se je plačilna nedisciplina še stopnjevala, tako da je bilo potrebno na plačila v letu 2007 in 2008 čakati 107 oziroma 110 dni.

3.3 Izterjava zapadlih terjatev do kupcev

V podjetju X d. o. o. nimamo posebne službe, ki bi skrbela za izterjavo zapadlih terjatev. Izterjavo opravljamo v računovodstvu na osnovi izpisa zapadlih terjatev. Po pregledu izpisa se odločimo za način izterjave posameznega dolžnika. Praviloma ne opominjamo kupcev takoj ob zapadlosti terjatve, ampak pričnemo z opominjanjem po preteku desetih do petnajstih dni od dneva zapadlosti.

Opominjanje posameznega dolžnika običajno poteka po naslednjem postopku:

- Telefonsko opominjanje kupca: petnajst dni po zapadlosti računa pokličemo dolžnika in ga opomnimo na plačilo zapadle terjatve. S kupcem se dogovorimo za datum, ko bo terjatev poravnana. V kolikor kupec kljub dogovoru na določen datum ne plača računa, sledi pisni opomin.
- Pisni opomin: neuspešni telefonski izterjavi in v kolikor je terjatev zapadla več kot 30 dni, sledi prvi pisni opomin. Opomini se stopnjujejo, če kupec svoje obveznosti po prejemu prvega opomina ne poravna. Prvemu opominu sledi drugi opomin, temu pa opomin pred tožbo. Tudi v času pisnega opominjanja, kupca še vedno opominjamo na plačilo zapadle terjatve po telefonu, razen v primeru, ko kupcu pošljemo opomin pred tožbo.
- V primeru, ko dolžnik kljub telefonskemu in pisnemu opominjanju ne plača svojih obveznosti, mu začasno ustavimo reklamiranje oziroma izvajanje storitev, in sicer do takrat, ko poravna vse svoje zapadle obveznosti.
- V kolikor na nobenega izmed zgoraj naštetih načinov podjetju ne bi uspelo izterjati plačila svojih terjatev, bi sodišču predložili sklep o izvršbi. V dosedanjem poslovanju smo nekaterim kupcem že podali sklepe o izvršbi. Nekateri so bili tudi uspešno rešeni.

Izterjava seveda predstavlja za podjetje tudi določene stroške, poleg tega pa lahko podjetje z uporabo ostrejšje izterjave tudi poslabša odnose s svojimi kupci. Zato je potrebno najti srednjo pot med stroški in koristmi posameznega načina izterjave in pri tem upoštevati določeni poslovni interes.

4 SKLEP

Eden izmed negativnih komponent poslovanja večine podjetij je izrazita plačilna nedisciplina, ki jo povzročajo in širijo dolžniki. Prvi so tisti, ki sprejemajo večje obveznosti, kot jim omogočajo njihove finančne zmožnosti, kot druge pa lahko prepoznamo tiste, katerih obveznosti niso previsoke, vendar jih kljub plačilni zmožnosti ne plačajo. Plačilna nedisciplina se razvije takrat, ko ima za to ugodne razmere. Zakonska nedorečenost, neažurnost sodnih postopkov in neprevidni upniki pa k temu bistveno pripomorejo.

Plačilna nedisciplina se torej nanaša na neporavnane ali na nepravočasno poravnane obveznosti, ki jih ima kupec do podjetja. Podjetje lahko zaradi tega izgubi znatni del prihodka, vemo pa, da je plačilna sposobnost velikega pomena za poslovanje in obstoj podjetja.

Zunanji negativni dejavniki velikokrat predstavljajo izgovor za notranjo neučinkovitost podjetja. Nepravilna organiziranost, neučinkoviti pristopi, slabo poslovodstvo, nesposobnost prilagajanja novim razmeram poslovanja in premalo znanja so velikokrat posledica kopičenja neizterjanih terjatev do kupcev.

Podjetja so sama odgovorna za svoje poslovanje in posledice napačnih poslovnih odločitev morajo nositi sama. Preden vzpostavimo stik s poslovnim partnerjem si je potrebno pridobiti ustrezne finančne in poslovne podatke preko bonitetnih poročil, ki predstavljajo vedno bolj uveljavljen vir informacij. Tako lahko ugotovimo, s kom bomo poslovali.

Izbrati moramo ustrezen način zavarovanja, saj zavarovanje terjatev zagotavlja podjetju potrebno gospodarsko varnost in mu omogoča večjo konkurenčnost in prodajo.

Obvladovanje terjatev je ključnega pomena za plačilno sposobnost podjetja. Zato je zelo pomembna sposobnost prepoznavanja nevarnosti, ki predstavlja vprašanje, ali nam bodo sedanji in bodoči poslovni partnerji poravnali terjatve na valuto ali z zamudo. Zelo pomembno je spremljati potek poslovnih dogodkov in pravočasno ukrepati.

Na žalost je v današnji praksi neplačilo obveznosti vse pogostejši pojav, lahko bi rekli, da je postalo normalna oblika poslovanja. Ko ugotovimo, da stranka ni pravočasno poravnala svojih obveznosti, se je potrebno takoj odzvati s telefoniranjem, opominjanjem ter drugimi metodami izterjave, v skrajnem primeru tudi s sodno izterjavo. Preden pa se lotimo izterjave dolgov po sodni poti, je dobro, da uporabimo vse druge možne načine za izterjavo. Sodni postopki so dolgi, predstavljajo velike finančne stroške in nič presenetljivega ni, če primer zastara, kar pomeni, da nam ostanejo samo stroški sodišča.

Podjetje se lahko torej na najrazličnejše načine zavaruje pred morebitnim neplačilom terjatev, s katerim vsaj delno pokrije izgubo, ki bi lahko nastala v primeru neplačanih terjatev.

Idealnih pogojev za poslovanje ne moremo ustvariti, lahko pa se maksimalno potrudimo, da obvladujemo nastalo situacijo na različne načine, ki smo jih navedli tudi v predlogih podjetju.

4.1 Predlogi podjetju

Finančna nedisciplina, ki se iz dneva v dan povečuje, zahteva večji nadzor in učinkovito obvladovanje terjatev. Zavedati se moramo, da je potrebno finančno nedisciplino obvladati tako, da se ta ne bo povečevala, ampak se bo začela zmanjševati. Mislimo, da je podjetje X d. o. o. na pravi poti, vendar ima klub temu še vedno težave s plačilno nedisciplino.

V nadaljevanju bi podjetju pri spremljanju in obvladovanju terjatev predlagali naslednje ukrepe:

- Veliko je potrebno opraviti pri hitrem reagiranju ob zapadlosti faktur, tudi pri opominjanju težavnejših partnerjev nekaj dni pred zapadlostjo fakture, seznanjanju in pritisku na stranke, da sodelujejo v verižnih in medsebojnih kompenzacijah, saj veliko majhnih poslovnih partnerjev ne sodeluje v kompenzacijah, vemo pa, da so mala podjetja najbolj na udaru plačilne nediscipline.
- Razmišljati bi morali tudi o zaostritvi pogojev za določene partnerje, ki kljub zelo dobrim pogojem ne poravnajo redno svojih obveznosti. Čeprav s tem dopustimo možnost, da se zmanjša obseg prodaje in da se izgubi delež določenega partnerja, je še vedno bolje kakovostno prodajati, kot pa imeti težave s plačilno sposobnostjo.
- Dobro sodelovanje med prodajno in finančno službo; dobro obveščanje med seboj je predpogoj za obvladovanje terjatev do kupcev.
- Pri sklepanju pogodb z novimi kupci je potrebno preverjanje njihove bonitete; nepreverjanje lahko povzroči dodatne stroške pri izterjavi in poslabša plačilno sposobnost podjetja.
- Izboljšanje organizacije pri izterjavi dolgov; predlagam večkratno telefonsko opominjanje kupcev o zapadlih terjativah in sprotno reševanje problemov s plačili.
- Med zaposlenimi uvesti osebno stimuliranje tistih, ki so uspešni pri izterjavi.

- V skrajnem primeru pa se naj podjetje odloča tudi za sodno izterjavo.

Vsak prodajalec oz. podjetje mora oblikovati takšno strategijo obvladovanja terjatev do kupcev, da bo ohranjalo in krepilo dobro sodelovanje s kupci. Korektno sodelovanje vseh subjektov na trgu vodi k izboljšanju poslovnih rezultatov.

»Ne preživi najmočnejša vrsta, niti najbolj inteligentna; preživi tista, ki se najbolj prilagaja spremembam.«

Charles Darwin

4.2 LITERATURA

1. BELAK, J.: *Unternehmen im Uebergangsprozess zur Marktwirtschaft*; Založba Obzorja, Maribor, 1994.
2. BELAK, J.: *Podjetniško planiranje kot orodje managementa*; EPF, Maribor, 1997.
3. BOGOVIČ, R.: *Upravljanje s terjatvami do kupcev na primeru slovenskega podjetja*; diplomsko delo, Ljubljana, 2006.
4. BROYLES, J.: *Financial Management and Real options*; Chichester, J. Wiley, 2003.
5. FEKONJA, B.: *Računovodstvo terjatev in obveznosti (saldakonti)*; LM Veritas, Ljubljana, 2002.
6. FILIPIČ, D., MLINARIČ, F.: *Temelji podjetniških financ*; EPF, Maribor, 1999.
7. GERŠAK, D.: *Instrumenti v plačilnem prometu s tujino in zavarovanje pred tveganji*; Ljubljana, 2001.
8. HABJAN, B., KOSEC, B. in ŽAVBI, A.: *Uspešna izterjava – zavarovanje plačil – bonitetna služba SDK*; Poslovna založba Infin, Ljubljana, 1991.
9. HOČEVAR, M.: *Zavarovanje obveznost*; Obrtnik (priloga Svetovalec), Ljubljana, 2001.
10. JERMAN, B.: *Pogodba o faktoringu*; Podjetje za delo, Ljubljana, 2003.
11. JAY, M.: *Izterjava denarnih terjatev s sodno prakso in predpisi*; Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2003.
12. JUHART, M.: *Cesija: pogodbeni odstop terjatev*; Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1996.
13. KNEZ-RIEDL, J.: *Pojmovanje in presojanje bonitete podjetja*; Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana, 2000.
14. KNEZ-RIEDL, J.: *Prehod na tržno gospodarjenje ter vidiki presoje bonitetnega položaja podjetja*; EPF, Maribor, 1991.
15. PUHARIČ, K.: *Gospodarsko pravo z osnovami prava*; ULRS, Ljubljana, 1995.
16. RAZBORŠEK, D.: *Kako zavarovati terjatev in poskrbeti za plačilo*; Kapital, časopis za borzno, finančno in davčno svetovanje, Maribor, 2001.
17. REBERNIK, M., Repovž L.: *Od ideje do denarja: podjetniški proces*; Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2000.

18. SELAN, T.: *Ocena kreditne sposobnosti in uspešna izterjava*; GV izobraževanje in dvig vrednosti, Ljubljana, 2004.
19. VOLK, D.: *Izterjava denarnih terjatev s sodno prakso in predpisi*; Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2003.
20. VRBNJAK, A.: *Plačilna nedisciplina in upravljanje s terjatvami v podjetju X*; diplomsko delo, Maribor, 2004.

8.2 VIRI

1. Podatki iz bilance stanja podjetja za leto 2004
2. Podatki iz bilance stanja podjetja za leto 2005
3. Podatki iz bilance stanja podjetja za leto 2006
4. Podatki iz bilance stanja podjetja za leto 2007
5. Podatki iz bilance stanja podjetja za leto 2008
6. Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja za leto 2004
7. Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja za leto 2005
8. Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja za leto 2006
9. Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja za leto 2007
10. Podatki iz izkaza poslovnega izida podjetja za leto 2008

8.3 INTERNETNI VIRI

11. <http://www.radio-tednik.si> z dne 14. 12. 2008
12. <http://www.bonitete.si> z dne 6. 7. 2008
13. <http://www.ajpes.si> z dne 6. 7. 2008
14. <http://www.zavod-irc.si> z dne 9. 2. 2009

5 PRILOGE

		Znesek v EUR				
	POSTAVKA	2004	2005	2006	2007	2008
	SREDSTVA	635403	690456	735449	774287	814959
A.	DOLGOROČNA SREDSTVA	280800	268294	242652	224861	228864
I.	Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR	2579	0	0	0	0
1	Neopredmetena sredstva	0	0	0	0	0
a)	Dolgoročne premoženjske pravice	0	613	0	0	0
b)	Dobro ime	0	613	0	0	0
c)	Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	2579	0	0	0	0
č)	Druga neopredmetena sredstva	0	0	0	0	0
2	Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	0	0	0	0	0
II.	Opredmetena osnovna sredstva	276857	266930	234481	207475	203030
1	Zemljišča	34531	34531	34351	34532	34532
2	Zgradbe	141391	134427	123903	117580	111257
3	Proizvajalne naprave in stroji	22751	25780	24420	15578	27164
4	Druge naprave in oprema, drobní inventar in druga opredmetena osnovna sredstva	78184	72192	51627	39785	30077
	Biološka sredstva	0	0	0	0	0
6	Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	0	0	0	0	0
7	Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	0	0	0	0	0
III.	Naložbene nepremičnine	0	0	0	0	0
IV.	Dolgoročne finančne naložbe	1364	1364	8171	17386	25834
1	Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil	0	0	8171	17386	25834
a)	Delnice in deleži v družbah v skupini	0	0	0	0	0
b)	Druge delnice in deleži	0	0	0	0	0
c)	Druge dolgoročne finančne naložbe	1364	0	8171	17386	25834
2	Dolgoročna posojila	0	0	0	0	0
a)	Dolgoročna posojila družbam v skupini	0	0	0	0	0
b)	Druga dolgoročna posojila	0	1364	0	0	0
V.	Dolgoročne poslovne terjatve	0	0	0	0	0
1	Dolgoročne poslovne terjatve do družb v skupini	0	0	0	0	0
2	Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	0	0	0	0	0
3	Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	0	0	0	0	0
VI.	Odložene terjatve za davek	0	0	0	0	0

B.	KRATKOROČNA SREDSTVA	354603	422162	492797	549426	586095
I.	Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	0	0	0	0	0
II.	Zaloge	0	0	0	0	0
1	Material	0	0	0	0	0
2	Nedokončana proizvodnja	0	0	0	0	0
3	Proizvodi	0	0	0	0	0
4	Trgovsko blago	0	0	0	0	0
5	Predujmi za zaloge	0	0	0	0	0
III.	Kratkoročne finančne naložbe	0	0	0	0	0
1	Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil	0	0	0	0	0
a)	Delnice in deleži v skupinah	0	0	0	0	0
b)	Druge delnice in deleži	0	0	0	0	0
c)	Druge kratkoročne finančne naložbe	0	0	0	0	0
2	Kratkoročna posojila	0	0	0	0	0
a)	Kratkoročna posojila družbam v skupini	0	0	0	0	0
b)	Druga kratkoročna posojila	0	0	0	0	0
IV.	Kratkoročne poslovne terjatve	344024	417672	464876	524795	579765
1	Kratkoročne poslovne terjatve do družb v skupini	0	0	0	0	0
2	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	330704	413261	455091	482246	498846
3	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	13320	4411	9785	42549	80919
V.	Denarna sredstva	10579	4490	27921	24631	6330
C.	KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0	0	0
	Zabilančna sredstva	0	0	0	0	0
	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	63403	690457	735450	774287	814959
A.	KAPITAL	273097	375839	401315	463839	505974
I.	Vpoklicani kapital	102959	102959	102959	102959	102959
1	Osnovni kapital	102959	102959	102959	102959	102959
2	Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)	0	0	0	0	0
II.	Kapitalske rezerve	153021	153021	153021	153021	153021
III.	Rezerve iz dobička	855	6168	11501	11500	11500
1	Zakonske rezerve	855	6168	11501	11500	11500
2	Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže	0	0	50939	50939	50939
3	Lastne delnice in lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)	0	0	50939	50939	50939
4	Statutarne rezerve	0	0	0	0	0
5	Druge rezerve iz dobička	0	0	0	0	0

IV.	Presežek iz prevrednotenja	0	0	0	0	0
V.	Preneseni čisti dobiček	0	16262	32507	103586	161360
VI.	Prenesena čista izguba	0	0	0	0	0
VII.	Čisti dobiček poslovnega leta	16262	97429	101327	92773	76211
VIII.	Čista izguba poslovnega leta	0	0	0	0	0
B.	REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0	0	0
	1 Rezervacije	0	0	0	0	0
	2 Dolgoročne pasivne časovne razmejitve	0	0	0	0	0
C.	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0	0	0	0	0
I.	Dolgoročne finančne obveznosti	0	0	0	0	0
	1 Dolgoročne finančne obveznosti do družb v skupini	0	0	0	0	0
	2 Dolgoročne finančne obveznosti do bank	0	0	0	0	0
	3 Druge dolgoročne finančne obveznosti	0	0	0	0	0
II.	Dolgoročne poslovne obveznosti	0	0	0	0	0
	1 Dolgoročne poslovne obveznosti do družb v skupini	0	0	0	0	0
	2 Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	0	0	0	0	0
	3 Druge dolgoročne poslovne obveznosti	0	0	0	0	0
III.	Odložene obveznosti za davek	0	0	0	0	0
Č.	KRA TKOROČNE OBVEZNOSTI	362306	314618	334135	310448	309908
I.	Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	0	0	0	0	0
II.	Kratkoročne finančne obveznosti	138299	42606	95769	48084	37585
	1 Kratkoročne finančne obveznosti do družb v skupini	0	0	0	0	0
	2 Kratkoročne finančne obveznosti do bank	138299	42606	95769	48084	37585
	3 Druge kratkoročne finančne obveznosti	0	0	0	0	0
III.	Kratkoročne poslovne obveznosti	224007	272012	238366	262364	272323
	1 Kratkoročne poslovne obveznosti do družb v skupini	0	0	0	0	0
	1 Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	127775	164225	99003	131782	148905
	3 Druge kratkoročne poslovne obveznosti	96232	107787	139363	130582	123418
D.	KRA TKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	0	0	0	0	0
	Zabilančne obveznosti	0	0	0	0	0

Tabela 13: Bilanca stanja za leto 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008

Vir: lastni vir.